

Pet, 28-11-2025, 20:26:30

Lektori o sebi i drugi o njima (4.)

Objavljeno: 03. listopada 2025.

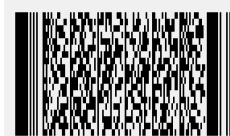
HR kalendar

- o 28. studenoga 1852. rođen Nikola Mašić
- o 28. studenoga 1867. rođen fra Radoslav Glavaš
- o 28. studenoga 1920. izborni dan za Ustavotvornu skupštinu
- o 28. studenoga 1941. rođen Željko Sabol
- o 28. studenoga 1949. umro Emilij Laszowski
- o 28. studenoga 1977. umro Krsto Špoljar
- o 28. studenoga 1991. – ratna zbiljanja
- o 29. studenoga 1714. umro Jerolim Kavanjin

Potpora

Svoju članarinu ili potporu za Portal HKV-a možete uplatiti i skeniranjem koda.

Otvorite svoje mobilno bankarstvo i skenirajte kod. Unesite željeni novčani iznos. U opisu plaćanja navedite je li riječ o članarini ili donaciji za Portal HKV-a.

Komentirajte

Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj +385-95-909-7746.

AKT

AKT d.o.o.
knjigovodstvo i porezne usluge

01/370-8106
akt@zg.t-com.hr
Sokolska 37
Zagreb

S HKV-om OD POČETKA!

Poveznice

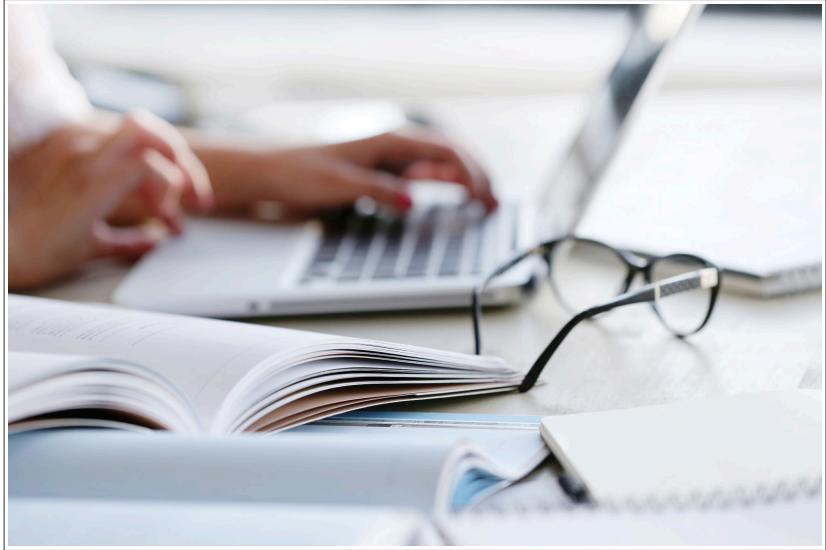
P.I.P. NAKLADA PAVIČIĆ
HKZ u Švicarskoj
OBNOVA

6 komentara

Sve je u stilu

Lektori čitaju različite vrste tekstova, koji su pisani različitim funkcionalnim stilovima hrvatskoga (standardnoga) jezika: znanstvenim, administrativnim, publicističkim, književnoumjetničkim ili razgovornim. Svaki od tih stilova ima svoja pravila i posebnosti, a i drukčiji odnos prema standardnojezičnoj normi. Što je svojstveno jednomu stilu, nije poželjno, a katkad nije ni dopušteno u drugom. U toj se stilskoj razvedenosti i sposobnosti prilagodbe sadržaja različitim izraznim mogućnostima i razinama složenosti, u skladu s različitim komunikacijskim potrebama i svrhama, krije bogatstvo hrvatskoga jezika, ali i brojni izazovi za lektore.

Tekstovi s kojima se lektori susreću obuhvaćaju raznovrsne teme i područja. Budući da lektor u njima nije stručnjak, oslanja se na autorovu kompetenciju i činjeničnu utemeljenost sadržaja, a autor se pouzdaje u lektorovo jezično znanje. Podrazumijeva se, međutim, da su i autor i lektor ovladali pravilima funkcionalnoga stila. Zato su lektori koji su u svojem radu posvećeni tekstovima u kojima prevladava jedan funkcionalni stil (npr. znanstveni i stručni radovi i izvješća, udžbenici i nastavni priručnici – znanstveni stil; novinarstvo i publicistika – publicistički stil; književnost – književnoumjetnički stil) u povoljnijem položaju od onih koji se susreću sa svim vrstama funkcionalnih stilova, koji se pak granaju na podstilove i međustilove, svaki sa svojim značajkama, a uz to je važno sagledati (više ili manje, ovisno o funkcionalnom stilu) i individualni stil pojedinoga autora.

Lektorski stilovi

O funkcionalnim stilovima hrvatskoga (standardnoga) jezika napisani su brojni radovi, no čini se da ćemo svi – čitatelji, autori i lektori – trebati obnoviti svoje znanje i preispitati taj sadržaj, ali i zatražiti dodatna stručna tumačenja. Pokušali smo, naime, doznati kako se lektori, a dijelom i sami autori, odnose prema različitim funkcionalnim stilovima i shvatili da je pristup uvelike neujednačen. Razgovarali smo s nizom lektora, no ne žele svi javno govoriti i izreći svoja mišljenja, nego nas upućuju na ono što su primijetili u praksi.

Jedni su popustljiviji u funkcionalnim stilovima u kojima normu smatraju labavijom: u razgovornom (u dijelu u kojem se zapisuje), književnoumjetničkom i publicističkom (u graničnim vrstama kao što su esej, putopis, kolumna...), napose u odnosu prema leksiku jer žele zadržati i prikazati rječničko bogatstvo hrvatskoga jezika. Drugi nemaju to mišljenje i sve vrste tekstova pokušavaju približiti hrvatskomu standardnomu jeziku: označuju ukošenim slovima ili čak navodnicima svaku nestandardnu hrvatsku riječ, dio njih (prema mišljenju onih koji se s tim ne slažu) pretjeruje u uporabi izostavnika (inače, lektori smatraju da su izostavnici prilično zanemarena tema, bez dublje jezikoslovne obrade), a neki su čak i u tim stilovima koji su slobodniji u odnosu prema standardnojezičnoj normi skloni postupiti u skladu s propisivačkim (preskriptivnim) rječnikom i u sinonimnim nazivima zamijeniti riječi onima koje imaju normativnu preporuku (tako npr. *gumb* i *puce* postanu – *dugme*), što otvara velika pitanja oko siromašenja leksika.

Drukčije se, naravno, lektori odnose prema tekstovima koji u uporabi imaju narječne idiome, no tu je često iznimka – štokavsko narječje hrvatskoga jezika, koje se pogrješno u cijelosti prepoznaje kao standard ili pokušava svesti na standard. Tako će, primjerice, stoljetni slavonski *kijer* i *lenija* u nekim književnoumjetničkim tekstovima slavonskih autora biti istaknuti ukošenim slovima, a ako se slučajno u tekstu pojavi egzotizam *didžeridu*, kažu nam lektori, on će biti napisan uspravnim slovima. U zapisima pak razgovornoga jezika, osim u odnosu prema izboru leksika, među lektorima postoje razlike i u pogledu uporabe izostavnika. Dio lektora smatra da se izostavnicima treba označiti svako izostavljeno slovo, npr. sažimanje *ao* u *o* ili ispadanje glasa *h* (*K'o svoj svomu, 'vako ću ti odma' reč': 'rđav ti je pos'o, ne valja ti tako radit'*), a drugi se pitaju treba li doista tekst zasicivati tolikim brojem tih pravopisnih znakova, posebice u govoru koji je takav kakav jest i ne izostavlja namjerno te glasove, nego ih jednostavno ne poznaje.

„Uvijek na prvo mjesto stavljam hrvatski standardni jezik. U dijelovima teksta u kojima autor ne piše hrvatskim standardnim jezikom, pišem autoru o njegovim izrazima koji nisu standardizirani. Dužnost mi je da mu ponudim standardiziran izraz i objasnim razliku između standardizirana izraza i njegova. Ako autor čvrsto inzistira na nestandardnom izrazu, prepustim se njegovoj odluci.

Dijaloge koji su napisani razgovornim jezikom, narječjem i sl. redovito ostavljam kako ih je autor napisao. Želi li se nekom riječju *začiniti* atmosfera u tekstu, ostavljam ju u dogovoru s autorom i ukosim ju kako pravopis i nalaže.

Pretraži hkv.hr

POBOLJŠAO Google

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva
+385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva
tajnistvo@hkv.hr

Elektronička pošta Uredništva
urednistvo@hkv.hr

smješteni ovisno o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika): „traženi pojam site:hkv.hr“.

Načelno u svim disciplinama hrvatski standardni jezik ima prednost, ali i **Kultura** ima svoja obilježja koja treba poštovati. U matematici npr. postoji izraz *prosti* brojevi, koji se ne može izirati u *jednostavni* brojevi jer su matematičari odredili brojeve koji imaju samo dva djelitelja nazvati *prosti* brojevi“, kaže splitski lektor Rudolf Čurković.

„Uz gramatičku i pravopisnu točnost važno mi je da tekst bude razumljiv. Novinari koji imaju književnih sklonosti ponekad i pri pisanju izvještaja tako uobličie rečenicu da ona lijepo zvučati kad se čita, ali je teško dokučiti njezino značenje. Najčešće to riješim u dogovoru s autorom.

Kod tekstova pisanih znanstvenim i administrativnim stilom, ako su namijenjeni širem krugu čitatelja, nastojim rasteretiti sadržaj od prevelike uporabe stručnih izraza koji su razumljivi samo stručnjacima. Za mnoge međunarodne termine postoji jednakovrijedna hrvatska inačica.

Lokalizmi su dobrodošli ako su prihvatljivi za standardizaciju. Iz dubrovačkoga govornoga područja, primjerice, vrijedi preuzeti riječ *podrijetlo* kao jedinstven oblik, za razliku od oblika *porijeklo* koji je prisutan i u srpskom jeziku. Imena naseljenih mjesta i njihovih stanovnika valja zadržati u obliku koji je u uporabi među tim stanovništvom (stanovnici Vrbnika sebe nazivaju Vrbenčani). Za stanovnike Stoca neobično bi bilo da kažemo da su iz Stolca. No u prijevodima imena mjesta ne možemo prihvatiti lokalizme, kao što je slučaj s Bečkim Novim Mjestom, koje kajkavci nazivaju Mestom.

Regionalizmi su preporučljivi u tekstovima koje će čitati većinom stanovnici određenoga područja, ali ako su namijenjeni i čitateljima drugih govornih područja, valja ih standardizirati. Sklonidbu muških osobnih imena na -o (Ivo, Mato, Frano) koje Dubrovčani sklanjaju po a-sklonidbi (Ivo, Iva, Ivu...) ne možemo uzeti kao standard. Most preko Rijeke dubrovačke ne možemo zvati kao Dubrovčani Most dr. Franja Tuđmana. Iznimka je ime svetoga Vlaha jer je taj oblik općeprihvaćen i zbog Feste sv. Vlaha, koja je pod tim nazivom uvrštena i na popis UNESCO-ove nematerijalne svjetske baštine“, sažima svoja mišljenja zagrebački lektor Ivan Blažević.

Granice stila i jezika

Najviše smo s lektorima i autorima razgovarali o književnoumjetničkom funkcionalnom stilu hrvatskoga (standardnoga) jezika, u koji se dijelom prenosi i razgovorni stil, a bliske su mu i neke vrste publicističkih tekstova. Književnoumjetnički stil obično se smatra najslobodnijim i normama najmanje opterećenim funkcionalnim stilom, pa pojedini jezikoslovci dvoje treba li ga uopće ubrajati među stilove hrvatskoga *standardnoga* jezika. Iz razgovora s lektorima na kraju proilazi zaključak da taj stil može, ali i ne mora pripadati standardu – sve ovisi o autorskim nakanama i njihovu ostvaraju u tekstu (a, čini se, i o lektorskim zahvatima). No važno je, složili su se, znati prepoznati taj stil i njegovu svrhu (književnici ne pišu uvijek književnoumjetničkim stilom i nije sve što napišu književnoumjetničko djelo), ostati u njegovim granicama i u granicama hrvatskoga jezika – jer bi se u suprotnom on samoponištio. U posljednje se vrijeme, naime, u čitateljskoj i književničkoj zajednici sve češće mogu čuti prigovori zbog toga što se publicistički tekstovi – bez ikakve književnoumjetničke ambicije i vrijednosti – uključuju u izbore za književne nagrade. Takva se praksa, smatraju lektori, temelji na nerazumijevanju granice između publicističkoga i književnoumjetničkoga stila, pa i među samim autorima, jer čak ni književnoumjetnički stil, uza sve svoje slobode, duhovito primjećuju, nema toliku slobodu da bi on bio publicistički stil. Kritičari istodobno upozoravaju i na autore i izdavače koji pomiču granice jezične slobode jer smatraju da je književnoumjetničkomu stilu sve dopušteno. I takvi bi postupci, ističu lektori, obesmislili sam naziv stila jer ni jedan stil hrvatskoga jezika, pa ni književnoumjetnički, nema toliku slobodu da bi se njime moglo pisati na engleskom, srpskom ili bilo kojem drugom jeziku.

Ni lektori koji su popustljiviji prema izboru leksika u funkcionalnim stilovima hrvatskoga (standardnoga) jezika, a ni oni koji su u tom stroži – nisu zadovoljni kad u hrvatski jezik ulaze potpuno neprilagođene strane riječi, napose iz engleskoga jezika, kao što je to nedavno bio slučaj kad su dnevne novine objavile promidžbeni tekst u kojem je napisano da „Zagreb postaje središnje mjesto okupljanja djece i roditelja na prvom izdanju KIDS FESTA, powered by bebe.hr“ ili kad su Knjižnice grada Zagreba pozvale na sudjelovanje „u središnjem programu *storytellinga*“ i „*speed datinga* s knjižničarima“ u povodu Mjeseca hrvatske knjige. O tom bi ponešto moglo reći i Vijeće za hrvatski jezik jer bi se prema Zakonu o hrvatskom jeziku javne obavijesti i promidžbene poruke trebale donositi na hrvatskom jeziku.

Tko će lektorirati govoreni jezik?

Tko su danas oni koji dobro pišu (unutar svojega stila), pitanje je na koje vam lektori ne će odgovoriti, ali se može čuti da i među autorima (autoritetima) kojima je pisanje posao (poziv) postoje oni koji upravo uz pomoć lektorâ godinama uspješno prikrivaju manjak svojih jezično-stilskih znanja i vještina. No silno zanimljivo pitanje koje postavljaju lektori – i u odnosu na Zakon o hrvatskom jeziku, koji propisuje službenu i javnu uporabu hrvatskoga jezika – jest tko će lektorirati govoreni jezik. Samo rijetke ustanove imaju posebne savjetnike ili službe za jezik i govor, a nepripremljeni govori u službenim i javnim nastupima katkad odjekuju snažnije nego nelektorirani pisani tekstovi. Uz to što nam službeni i javni prostor obiluje neprilagođenim izrazima iz engleskoga jezika, kažu lektori, imamo političare koji ističu da su *isporučili* Pelješki most, zastupnike koji se svojim kolegama u sabornici obraćaju riječima: „Uvaženi zastupnici, dozvolite da Vam se obratim ispred stranke...“, športske novinare koji spominju *povrede* igrača, televizijske kuhare koji govore o *ukusu* jela i sl., a neobične naglaske u televizijskim i radijskim emisijama, kazalištu, javnim govorima i predavanjima – bolje je i ne spominjati. I govoreni jezik ima svoje stilove. Sve je u stilu!

Irena Šupuković

(*nastavlja se*)

Tekst je dio niza „Lektori o sebi i drugi o njima“, a na Portalu HKV-a objavljen je u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u 2025. godini Agencije za elektroničke medije. Prenosjenje sadržaja dopušteno je uz objavu izvora i autoričina imena.

Povezano

[Lektori o sebi i drugi o njima \(1.\)](#)

[Lektori o sebi i drugi o njima \(2.\)](#)

[Lektori o sebi i drugi o njima \(3.\)](#)